

Strategiske mål for utdannings samarbeidet i Erasmus +

Kunnskapsdepartementet (KD) har ambisiøse mål for norsk deltagelse i utdanningsdelen av Erasmus+, EUs program for utdanning, ungdom og idrett for perioden 2014-2020. Norsk utdanningssektor og andre organisasjoner med interesse for utdanningsfeltet bør benytte alle mulighetene som ligger i programmet. Det er et mål at aktiviteten øker gjennom programperioden, og sammenlignet med tidligere programperioder.

Deltakelse i Erasmus + skal bidra til å nå målene i norsk utdanningspolitikk, til kvalitetsutvikling og til å styrke det internasjonale utdannings samarbeidet på alle nivåer. Dette vil både gjøre utdanningen relevant, samt gjøre elever, lærlinger og studenter attraktive for arbeidsmarkedet, samtidig som den enkelte får muligheter til faglig og personlig utvikling.

Mål for programperioden

1. Deltakelse skal bidra til økt kvalitet i norsk utdanning og til at norsk utdanning hevder seg internasjonalt.
2. Myndigheter og miljøer skal arbeide for å påvirke utformingen av programmets utlysninger og prioriteringer til det beste for norske deltagere.
3. Norsk aktivitet i utdanningsdelen av Erasmus+ skal økes gjennom programperioden og sammenliknet med tidligere programperioder. Spesielt gjelder dette:
 - a. Økt søkning til sentralt utlyste midler innenfor tiltak som fellesgrader, sektorallianser, kunnskapsallianser og kapasitetsbygging¹.
 - b. Økt utgående mobilitet i høyere utdanning, spesielt økt antall norske studenter på studie- eller praksisopphold gjennom Erasmus+, og økt ansattmobilitet generelt.
 - c. Økt samspill mellom nasjonale virkemidler og Erasmus +, og koblinger til Horisont 2020 og EØS-midlene der dette er hensiktsmessig.
 - d. Departementet skal aktivt sørge for at Norge deltar i de utlysninger som retter seg mot myndigheter og som åpner for ny politikktutvikling i fellesskap med europeiske partnere (Key Action 3).
4. Departementet skal aktivt sørge for at Erasmus + skal brukes som virkemiddel i norsk politikktutvikling. Dette innebærer:

¹ Sentralt utlyste midler er midler der det er åpen konkurranse mellom aktører fra de ulike programlandene. Midlene utgjør anslagsvis rundt 10 % av det totale budsjettet for Erasmus+. Samtidig ligger alle utlysninger knyttet til idrett her, noe som utgjør omtrent 1,8 %. Alle utlysningene for de nasjonale myndighetene knyttet til policyutvikling (Key Action 3) ligger også under de sentralisert utlyste midlene, og utgjør omtrent 4,2 %. Her er det også allokert 1,9 % til Jean Monnet-aktiviteter. Den gjenstående størrelsen på de sentralisert utlyste midlene er da anslagsvis rundt 2 % av det samlede budsjettet for Erasmus+, der noe av dette igjen kan være avsatt for aktiviteter på ungdomsfeltet.

- a. Benytte programmet på en måte som bidrar til å utvikle flere fremragende høyere utdanningsmiljøer og til økt kvalitet på samarbeidet mellom universiteter, høyskoler og arbeidslivet – for økt relevans av utdanningen.
- b. Benytte programmet på en måte som medvirker til økt gjennomføring av videregående opplæring for elever og lærlinger og økt mestring av grunnleggende ferdigheter.
- c. Benytte programmet på en måte som medvirker til kvalitetsutvikling i barnehager og skoler.
- d. Benytte programmet på en måte som bidrar til at flere voksne får muligheter til livslang læring og gjennom dette en sterkere tilknytning til arbeidslivet.
- e. Benytte programmet for å bidra til omstilling, innovasjon og entreprenørskap, gjennom samarbeid mellom utdanningssektoren og arbeidslivet.
- f. Benytte programmet på en måte som bidrar til å utvikle samarbeidet mellom utdanning og arbeidslivet – for økt relevans av opplæringen/utdanningen.

Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) skal lage en handlingsplan for oppfølgingen av de strategiske målene for utdannings samarbeidet i Erasmus+. Konkrete, kvantitative og kvalitative operasjonaliseringer av målbildet vil bli gjort i SIUs handlingsplan for perioden. Kunnskapsdepartementet vil ta ansvar for å følge opp de målsetningene/tiltakene som må forankres på myndighetsnivå.

Utdypende beskrivelse av målene

Generelle prioriteringer

Erasmus+ har i utgangspunktet en prioritering og vektlegging av de ulike områdene innenfor utdanningsfeltet gjennom sin budsjettallokering. Av midlene til utdanning i programmet går 43 % til høyere utdanning; 22 % til fag- og yrkesopplæring; 15 % til skole (herunder barnehager); 5 % til voksenopplæring; samt 15 % til andre formål. Utover denne prioriteringen, ønsker KD at det også gjøres noen nasjonale prioriteringer. Som nasjonalkontor har SIU en mulighet til å disponere og flytte noe av midlene etter eget ønske. Departementet ønsker å ha som hovedprioritering at flere ansatte ved lærestedene benytter mobilitetsmulighetene i programmet, spesielt innen høyere utdanning og fag- og yrkesopplæring, men også i skolen, i barnehagen og innen voksenopplæringen. Den andre nasjonale hovedprioriteringen er at norske studenter i større grad bruker Erasmus+ stipend for studentutveksling (mer om disse hovedprioriteringene lenger ned i teksten).

Det vil i løpet av programperioden gjennomføres minst en evaluering av den norske deltakelsen og SIUs funksjon som nasjonalkontor for utdanningsdelen av Erasmus+. En nasjonal midtveiseevaluering skal gjennomføres innen juni 2017. En sluttevaluering kan tenkes gjennomført etter programperiodens slutt i 2020.

Mål om økt aktivitet

De nasjonale virkemidlene som SIU forvalter må sees i sammenheng med ønsket om økt deltagelse i Erasmus +. Det er også ønskelig at synergieffekter mellom EØS-midlene og

Erasmus+ utnyttes bedre. KD skal i samarbeid med SIU gjennomgå virkemiddelapparatet og blant annet se på organiseringen av EU-arbeidet.

Det er behov for at KD konkret bidrar til økt aktivitet og bruk av programmet. Departementet vil på den ene siden ha utstrakt dialog med SIU om forvaltningen av programmet, og om hvordan dette kan kobles tettere opp til den nasjonale politikktutviklingen, og på den andre siden vurdere hvilke insentiver departementet selv kan iverksette for å stimulere til økt bruk av Erasmus+. Departementet tar derfor sikte på at insentivet for utvekslingsstudenter blir styrket og at utveksling gjennom Erasmus+ får særlig høy vekt. KD forventer også at utdanningssektoren selv arbeider strategisk for å benytte programmet for å styrke sine satsingsområder. Noen fylkeskommuner har for eksempel satt av midler til tilleggsfinansiering til skoler som søker støtte fra Erasmus+ eller andre internasjonale programmer. Også innen høyere utdanning er det eksempler på institusjoner som belønner prosjektsamarbeid og mobilitet i Erasmus+. Denne typen aktivitet ønsker departementet å oppfordre til økt bruk av.

Norske læresteder og myndigheter har mulighet til å delta i samarbeid med læresteder og myndigheter utenfor EU/EØS for å bidra til kapasitetsbygging og modernisering av utdanning. I tillegg til dette tiltaket gis det også fra 2015 støtte til mobilitet til og fra partnerland utenfor Europa. Tiltaket gir en god mulighet til å både styrke etablerte samarbeid eller igangsette nye. Synergier både til fellesgrader og kapasitetsbyggingsprosjekt er ønskelig. Norske universiteter og høyskoler har lang tradisjon for samarbeid i en slik setting og vil være godt posisjonert for å utnytte denne delen av programmet godt, noe KD oppfordrer dem til.

Det er et mål at norske studenter i større grad bruker Erasmus+ stipend for studentutveksling, i tillegg til de vanlige og gode ordningene som tilbys fra Lånekassen. Målet for inneværende programperiode er en 40 pst økning i antall norske studenter som hvert år deltar i programmet til 3 000 per år innen 2020. I dag studerer rundt 1 700 med Erasmus+ stipend. Det forventes fra departementets side at relevante aktører og utdanningsinstitusjoner ser på organisering og de faglige ansattes rolle og ansvar for å bidra til økt deltakelse.

Muligheten til livslang læring er et mål både på europeisk og nasjonalt nivå. Det er derfor et mål at flere som underviser både barn og voksne skal benytte seg av muligheten til kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning som Erasmus+ gir mulighet for. Departementet ønsker å se at flere ansatte ved lærestedene benytter mobilitetsmulighetene i programmet, spesielt innen høyere utdanning og fag- og yrkesopplæring, men også i skolen, i barnehagen og innen voksenopplæringen. Det er et mål at deltakelsen økes innen 2020:

- fra omtrent 700 administrativt- og vitenskapelig ansatte i høyere utdanning i 2014 til 1 000 i 2020
- fra 270 lærere og annet personell innen skolen og barnehagen i 2014 til 350 i 2020
- fra 60 lærere innen voksnes læring i 2014 til 80 i 2020
- fra omtrent 320 lærere og instruktører innen fag- og yrkesopplæringen i 2014 til 420 i 2020

Ansattmobilitet er spesielt viktig for å sikre kontinuitet og fokus på internasjonalisering for hele institusjonen og ikke kun for den enkelte. Ansattmobilitet i Erasmus+ er nært knyttet til institusjonenes øvrige strategier for kompetanseutvikling og internasjonalisering og er et godt virkemiddel for å utvikle institusjoner på alle nivå. Ansattmobilitet bidrar også til å skape nettverk som i neste omgang kan være utgangspunkt for mer strategisk samarbeid gjennom for eksempel partnerskap.

Ansattmobilitet kan også virke som et utgangspunkt for å øke mobiliteten blant norske studenter, elever og lærlinger gjennom at bl.a. rådgivere og veiledere vil utvikle en bedre forståelse for internasjonal aktivitet og kan inspirere elever og studenter til deltagelse. Ved at hele utdanningsløpet får en mer gjennomført internasjonal tilnærming vil dette kunne ha en effekt over tid, og videre helt opp på forskermobiliteten og internasjonalisering i forskningssektoren. KD vil utvikle kunnskapsgrunnet for hva som er de viktigste utfordringene for å få flere norske elever og studenter til å ta deler eller hele sitt studieopphold ved en utenlandsk institusjon (inkludert Erasmus+). Måltrettede tiltak må deretter bli etablert og igangsatt.

Unge som studerer eller har praksis utenlands forsterker ikke bare sin egen kunnskap innen spesifikke disipliner, men styrker også sine tverrgående kunnskaper, noe som er høyt verdsatt blant arbeidsgivere. En europeisk studie² viser at nyutdannede med internasjonal erfaring klarer seg mye bedre på arbeidsmarkedet enn de uten internasjonal erfaring. Nyutdannede uten internasjonalt opphold har dobbelt så stor risiko for å oppleve langtidsledighet som de med utenlandsopphold. Blant den siste gruppen er det videre en arbeidsledighetsrate fem år etter fullført utdanning, som er 23 pst lavere enn blant den første gruppen.

Erasmus+ som virkemiddel i norsk politikktvikling

Det er en klar forventning fra departementets side om økt aktivitet i alle ledd på universiteter og høyskoler, og i skoler, barnehager – og i kommuner og fylkeskommuner. Det viktigste premisset for deltagelse i Erasmus + er kvalitet. Kvalitativt godt internasjonalt samarbeid er viktig for kvaliteten i norsk utdanning og opplæring, og Erasmus + er et sterkt virkemiddel for dette. Et eksempel er hvordan norsk deltakelse i fellesgrader har bidratt til økt kvalitet både i utdanningsprogrammer og i administrative systemer ved norske utdanningsinstitusjoner.

Erasmus+ gir grunnlag for å styrke faglige satsinger og utvikle fremragende miljøer for utdanning. Dette bidrar til konkurranseevne gjennom innovasjonskompetanse, entreprenørskap og fagspesifikk spisskompetanse i norsk utdanningssektor. KD oppfordrer miljøene til å gripe disse mulighetene.

Fellesgrader er et av de viktigste virkemidler for internasjonalt samarbeid innen høyere utdanning og det er en målsetting at bruken av dette virkemidlet skal økes. For å lykkes i denne type samarbeid kreves det både god faglig og administrativ kvalitet. Denne type grader tiltrekker seg ofte svært gode studenter, som igjen er med på å heve kvaliteten på studieprogrammet og for institusjonene som deltar. Videre kan norske fagmiljøer som lykkes i å etablere fellesgrader også bli mer attraktive samarbeidspartnere både i forskningsprosjekter og andre utdannings samarbeid, som for eksempel kunnskapsallianser og strategiske partnerskap.

De strategiske partnerskapene skal bidra til innovativ praksis (metodikk, verktøy, pensum og studieprogram), samarbeid med ulike aktører, erfaringsdeling og nettverk. Tverrsektorielle prosjekter, IKT, entreprenørskap og samarbeid med nærings- og arbeidsliv er spesielt prioritert. Det er viktig at norske læresteder benytter dette virkemiddelet for å bidra til innovasjon, relevans og kvalitet i utdanning både innenfor grunnopplæringen og høyere utdanning.

Både i norsk og europeisk utdanningspolitikk er det et kontinuerlig fokus på økt gjennomføring i videregående opplæring og på viktigheten av gode grunnleggende

² Erasmus Impact Study 2014

ferdigheter. Det er derfor et mål for EU at Erasmus+-programmet skal bidra til at færre enn 10 pst faller fra i løpet av videregående opplæring. Gjennom inspirasjon og ny kunnskap, økt lærerkompetanse og felles politikkutvikling ser man for seg at Erasmus + kan bidra til dette.³ Det er også et mål i Norge at man skal redusere antallet som faller fra i løpet av videregående utdanning. Økt gjennomføring er et prioritert område for strategiske partnerskap, særlig i grunnopplæringen. Målet er flere gode eksempler på tverrsektorielt samarbeid som utvikler gode metoder for dette.

Når det gjelder policyutvikling (Key Action 3) vil departementet stimulere til at norske miljøer deltar, særlig innenfor de områder som bygger opp om våre nasjonale og internasjonale prioriteringer, herunder også videreutvikling av det europeiske utdanningsområdet. KD vil mobilisere i forkant av hver enkelt utlysning innenfor dette området, og vurdere relevansen og hensiktsmessigheten i å søke midler. Dette kan omfatte KD, men vil i særlig grad omfatte statlige organer som Utdanningsdirektoratet, VOX og NOKUT. KD vil også kontinuerlig vurdere hvordan man best kan bidra til å utvikle europeisk utdanningspolitikk. Det er et mål at norske aktører skal søke om midler fra de fleste utlysningene under Key Action 3.

Departementet og EU forventer synergi mellom Erasmus+ og Horisont 2020, som begge vektlegger innovasjon, samarbeid med arbeidsliv, næringsliv og offentlig sektor. Begge programmene er virkemidler til å støtte opp om EUs politiske agenda, og målene om smart, bærekraftig og økonomisk vekst. Parallell bruk av prosjektsamarbeid i de to programmene gir økt virkning («impact»). Forskningsresultater blir implementert i utdanning og bidrar til kompetanseheving i offentlige og private virksomheter. Utdanningsamarbeid kan også bidra til å identifisere nye forskningsområder, samt å styrke nettverk og konsortier. KD forventer at norske fagmiljøer som gjør det godt i Horisont 2020 også benytter virkemidlene i Erasmus+, spesielt strategiske partnerskap og kunnskapsallianser, for økt spredning og bruk av forskningsresultatene. Dette gjelder særlig forskning knyttet til de syv samfunnsutfordringene. Samtidig er en satsning på utdanning avgjørende for å på sikt opprettholde ledende fagmiljøer og industri/næringsliv.

Både tiltakene Kunnskapsallianser og Strategiske partnerskap i Erasmus+ har tydelige koblinger til Marie S. Curie Action og Knowledge and Innovation Communities (KICs), da prosjektene involverer både utdanning og forskning. Mobilitet for studenter og ansatte bør videre benyttes strategisk for å styrke fremragende forskningsmiljøer i Horisont 2020.

Det er et potensiale for å synliggjøre omfanget av mulighetene som ligger i Erasmus+ som strategisk verktøy for å nå lokale, regionale og nasjonale mål på utdanningsområdet.

³ Tidlig innsats omfatter en bred og tverrfaglig satsing i barnehager og skoler, med oppmerksomhet på kvalitet i utdanningen og gode overganger. No EAC/17/2012